

Õiguskantsler

Teie nr

Meie 24.10.2018 nr 7-5/181158/1804537

Sotsiaalabi osutamine

Lugupeetud [ ]

Õiguskantsleri poole pöördus [ ]. Ta polnud rahul sellega, kuidas X vald on tema eestkostel olevale täisealisele pojale sotsiaalteenuste osutamist korraldanud.

Toetudes vallast ja avaldajalt saadud teabele, järeldan, et vald ei ole avaldajale piisavalt selgitanud sotsiaalteenuste sisu ega abi andmise kavatsusi. Võimaliku väärarvamuse vältimiseks soovitan vallal anda avaldajale nendes küsimustes edaspidi põhjalikumaid selgitusi.

Vald ei ole järginud avaldaja esitatud teenuse taotluse menetlemise tähtaegu, mis on õigusaktidega kehtestatud. Soovitan vallal edaspidi teha otsused tähtjaks või teavitada avaldajat, miks otsustamine viibib ning millal võib vald eeldatavalt otsuse teha.

Praegu osutab vald avaldaja pojale nii sotsiaaltranspordi- kui ka tugisikuteenust ning hooldaja ei pea enam transporti korraldama. Vallal pole kohustust toetada avaldaja peret eluaseme remontimisel. Kui aga pere pole võimeline enda vajadustele vastavat eluruumi tagama, tuleb vallal kaaluda eluruumi tagamise teenuse osutamist.

I Kohaliku omavalitsuse kohustused

Põhiseaduse §-de 27 ja 28 järgi on riik kohustatud inimesi teatud sotsiaalsete riskide (sh puue, vanadus, puudus) ilmnemisel abistama.

Nende kohustuste täitmiseks on Riigikogu võtnud vastu [sotsiaalhoolekande seaduse](#) (SHS), mille 2. peatüki 2. jaos on sätestatud teenused, mille osutamine on kohalikule omavalitsusele (KOV) kohustuslik. Peale selle võib KOV osutada teenuseid ja maksta toetusi, mida pole seaduses nimetatud. Need on KOV nn vabatahtlikud teenused ja toetused, mida võib, kuid ei pea pakkuma.

KOV-l tuleb esmalt hinnata abi palunud inimese abivajadust (SHS § 15 lg 1). Pärast abivajaduse hindamist otsustab KOV haldusaktiga, millist abi ja kui palju inimene vajab. [Sotsiaalseadustiku üldosa seaduse](#) (SÜS) § 25 lg 1 sätestab, et KOV otsustab teenuse osutamise „kümne tööpäeva jooksul nõuetekohase taotluse esitamisest või muu hüvitisele õiguse tekkimise aluseks oleva

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

sündmuse toimumisest, asjaolu saabumisest või tingimuse täitmisest arvates, kui seadus ei sätesta teistsugust tähtaega“.

Inimese abivajaduse määratlemisel tuleb KOV-l lähtuda SHS §-s 3 ja ka SÜS-s sätestatud põhimõtetest. Seadus ei anna abivajajale õigust nõuda konkreetset teenust soovitud mahus, ent abi andmisel peab KOV lähtuma inimese vajadusest ja hinnangust, kui tulemuslik on abimeetme rakendamine.

SHS § 3 lg-s 2 sätestatu ja PS §-st 14 tulenev hea halduse põhimõte nõuab, et kohalikul omavalitsusel tuleb sotsiaalteenuse osutamise otsuste tegemisse kaasata ka abivajaja, valla tegevus peab olema inimese jaoks selge ja üheselt mõistetav.

II X valla tegevus sotsiaalabi osutamisel

Abivajaduse hindamine ja sobiva teenuse valik

Avaldaja esitas poja eestkostjana vallale 24.07.2018 avalduse, milles taotles oma pojale tugiisiku- ja sotsiaaltransporditeenust.

Vald hindas avaldaja poja abivajadust 15.08.2018 toimunud kodukülastuse käigus. Abivajaduse hindamise dokumendist nähtub, et valla töötaja pakkus poja hooldajaks tema isa. Sama kodukülastuse ajal esitas avaldaja taotluse pojale hooldaja määramiseks. Taotluses nimetati hooldaja kohustused (igapäevaelu toetamine, transpordi organiseerimine, juhendamine ja järelevalve) ning isa kinnitas allkirjaga, et on nõus olema poja hooldaja.

Vald määraski 21.08.2018 poja hooldajaks isa. Muu hulgas oli hooldaja kohustuseks korraldada transport.

Nagu eespool öeldud, hindab kohalik omavalitsus inimese abivajadust ja otsustab selle põhjal, kas ja millist teenust taotleja vajab. Seega ei näe seadus ette, et inimene peab saama just seda teenust, mida ta enda arvates vajab. Samas peab teenus aitama lahendada probleemi, millega inimene kohaliku omavalitsuse poole pöördus.

Valla otsus määrata isa poja hooldajaks ei lahendanud neid probleeme, millega avaldaja 24.07.2018 valla poole pöördus: isa pidi poega endiselt kooli ja tagasi sõidutama ning lahendamata jäi küsimus, kuidas tagatakse poja järelevalve ja tugi sel ajal, mil pere vajab puhkust või on hõivatud muu tegevusega.

On tõsi, et avaldaja ja hooldaja allkirjastasid 15.08.2018 hooldaja määramise taotluse ja olid seega ise nõus hooldaja määramisega, mh taotluses märgitud transpordi korraldamisega. Avaldaja sõnul ei saanud aga pere aru, et vald kavatsebki pere abivajaduse lahendada hooldaja määramise teenuse abil. Seega tuli avaldaja ja hooldaja sõnul neile üllatusena, et isa kohustuseks jäi korraldada ka poja transport kooli ja tagasi. Avaldaja esitas vallale vaide, mille arutelu protokollist (28.09.2018) nähtub, et avaldaja ja hooldaja ei teadnud, et hooldaja määramine ei välista võimalust saada teisi pojale vajalikke teenuseid (tugiisik, sotsiaaltransport). Õiguskantslerile antud selgituste kohaselt leppinud vald perega 06.08.2018 toimunud teise kodukülastuse käigus kokku, et vald püüab leida tugiisiku ja korraldada sotsiaaltranspordi, kuid tõenäoliselt ei saanud pere ja valla töötajad kodukülastusel arutatust ühtmoodi aru. Kirjalikku kokkulepet selle kohta aga pole.

Eelnevat arvestades võib järeldada, et vald ei selgitanud perele piisavalt põhjalikult, milles seisnevad hooldaja ülesanded, kas ja kuidas katab hooldaja määramine pere abivajaduse, millega valla poole pöörduiti (transpordi korraldamine kooli ja tagasi, järelevalve ja tugi kooliväliseks ajaks), ning mida ja millal kavatseb vald pere aitamiseks veel ette võtta.

Otsuste tegemise tähtaeg

Valla sotsiaalteenuste määruse § 5 lg 1 järgi otsustab sotsiaalosakond teenuse määramise hiljemalt kümne tööpäeva jooksul taotluse vastuvõtmisest või teenuse taotlemiseks vajaliku viimase dokumendi saamise päevast alates.

Avaldaja esitas vallale taotluse saada tugiisiku- ja sotsiaaltransporditeenust 24.07.2018. Seega oleks vald pidanud tegema teenuse määramise otsuse või sellest keelduma hiljemalt 07.08.2018. Pole teada, et taotlemisel oleks tulnud esitada muid dokumente, mille esitamisest alates oleks pidanud hakkama arvestama otsuse tegemise tähtaega. Vald tegi kodukülastuse ja täitis abivajaduse hindamise dokumendi 15.08.2018, mil määrusest tulenev otsuse tegemise tähtaeg oli juba möödunud. Teenuste osutamine otsustati aga veelgi hiljem – hooldaja määrati 21.08.2018, tugiisikuteenuse osutamine otsustati 02.10.2018 ning sotsiaaltranspordi osutamine 18.10.2018.

[Haldusmenetluse seaduse](#) §-st 41 tuleneb, et kui haldusakti või toimingut ei ole võimalik anda või sooritada ettenähtud tähtaja jooksul, peab haldusorgan viivitusest teatama haldusakti andmise või toimingu sooritamise tõenäolise aja ning põhjendama, miks ei ole tähtajast kinni peetud. Pole teada, et avaldajale oleks viivitusest ja selle põhjustest ning eeldatavast otsuse tegemise ajast teatatud.

Abi elamistingimuste parandamisel

Pere abivajaduse kohta 15.08.2018 koostatud hindamisdokumendist ja valla selgitustest ilmneb, et pere eluase, sh maja korsten, vajab remonti. Avaldaja selgitas õiguskantsleri nõunikule, et pere vajaks rahalist toetust remonditööde tegemiseks, eelkõige korstna remondiks.

Seadus ei kohusta valda eluaseme remonditoetust maksma. Niisugust toetust ei näe ette ka valla sotsiaaltoetuste määrus. Samas tuleb siiski arvestada, et kui pere eluase on seisus, mis ei võimalda seal elada ja/või on ohtlik elule ja tervisele (vt [ehitusseadustiku](#) § 11), tuleb vallal kaaluda vajadust osutada perele eluruumi tagamise teenust (SHS § 41 jj).

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise